

Po stopách amerických rév – *Vitis aestivalis*

MUDr. Martin Křístek

Divoce rostoucí réva se pnula po kmelech stromů do výšky více než deseti metrů. Bobule *Vitis aestivalis* jsou malé (5 až 14 mm), tmně fialové až černé. Limitujícím faktorem pro komerční využití je nemožnost šíření pomocí řízků získaných v době vegetačního klidu. Alternativami jsou kladení rozvodů nebo množení tzv. zelenými řízků. Typická je také nízká tolerance k vápenitým půdám. Odrůdou s významným genetickým podílem *Vitis aestivalis* je **Norton**, nejdéle komerčně využívaný americký kultivar. Vyniká rezistencí k houbovým chorobám i révokazu, mrazuvzdorností (-30 °C) a vysokou přizpůsobivostí, jeho vína se vyznačují inkoustovou barvou, aromatickým profilem podobným *Vitis vinifera* (švestky, višně, bezinky, maliny, káva, čokoláda, pepř), nižší hladinou kyselin, pevnou taninovou strukturou, sametovou dochutí a dobrým zracím potenciálem.

Norton (Norton's Virginia, Norton's Seedling, Norton's Virginia Seedling)

Odrůda je rozšířena na středozápadě USA a ve státech lemujících centrální část severoamerického pobřeží Atlantského oceánu. Obliba zde má až kultovní charakter (např. oficiální réva státu Missouri), a to jak mezi vinaři, tak mezi spotřebiteli. Jedná se pravděpodobně o křížení několika původních amerických rév s evropskou révou (odrůda je samosprašná): *Vitis aestivalis* x (*Vitis labrusca* x *Vitis vinifera*).

Dr. Daniel Norborne Norton (1794–1842), lékař z Richmondu ve Virginii, našel ve své vinici v Magnolia Farm semenáč dnes již vymizelých amerických odrůd Bland. Z pozdějších analýz vyplynulo, že původcem samovolného opylení nebyl, jak se dr. Norton domníval, Pinot Meunier rostoucí v řádce vedle mateřské rostliny, ale divoká *Vitis aestivalis*. Nejasný zůstává původ kultivaru Bland, který koncem 18. století objevil Colonel Bland na východním pobřeží Virginie. Nejspíše šlo o nahodilý hybrid *Vitis labrusca* x *Vitis vinifera* (dle popisů připomína-

Vitis aestivalis neboli letní réva (summer grape) je jednou z původních rév východu Severní Ameriky. Její domovinou je území zahrnující jižní část Ontaria (Kanada), zasahující na východ po Vermont a na západ po Oklahomu, jižní hranici výskytu tvoří státy Florida a Texas. Patřila údajně k posvátným kultivarům indiánského kmene Čerokézů.

jící Chrupku), jelikož dával vína s tóny liščiny a jeho bobule byly bledě červené (odtud synonymum Pale Bland). *Vitis labrusca* má bobule tmně fialové až černé a příbuzenský vztah *Vitis vinifera* potvrzuje zelenožluté zbarvení bobulí u řady semenáčů vzešlých ze samoopylení odrůdy Norton.

Po r. 1830 ovládl Norton, jakožto levná alternativa dovozu vín z Evropy, velmi rychle produkci vinařství východu a středozápadu USA. O 20 let později byla popsána odrůda **Cynthiana**, ampelograficky odpovídající Nortonu, avšak s rozdílnou dobou zrání a odlišným charakterem vín. Recentní genetické studie prokázaly, že se jedná o identické kultivary. Cynthiana dává obecně lehčí a svěžší světle červená vína s vůní malin, máty, kávy i černého rybízu, určená ke konzumaci do dvou let. Vinaři v Arkansasu vyrábějí z Cynthiany rovněž červená vína se zbytkovým cukrem, jejichž ceněným protějškem je Norton v portském stylu z Kansasu (existují také pokusy o obdobu italského Amarone). Jelikož postrádají typické aroma amerických rév (liščina, nahníle jahody), jsou Norton/Cynthiana optimální surovinou k výrobě suchých vín. Již v r. 1873 získal ve Vídni zlatou medaili a titul „Nejlepší červené víno všech národů“ Norton z centra německých osadníků, městečka Hermann v Missouri. Henry Vizetelly, významný vinařský kritik, tehdy prohlásil, že Norton z Missouri bude jedinou soupeřem největších evropských vín co do kvality i kvantity. V době, kdy vinice starého kontinentu devastovala mšička révokaz, spatřovali mnozí v Nortonu (vůči révokazu je imunní) spasitele evropského vinařství. Dvě desetiletí neúspěšných pokusů o výsadby ve Francii (netoleruje vápenité půdy) vedla k rychlému úpadku popularity. Prohibice na čas ochromila také vinařský průmysl v USA. Vinice s moštovými odrůdami byly klučeny, pouze k produkci hroznové šťávy a marmelád byl vysazován Concord (*Vitis labrusca*). Po zrušení prohibice vinařství východu USA již nikdy nedosáhlo úroveň Kalifornie.

Dnes jsou Norton/Cynthiana v portfoliu přibližně 70 vinařství z Arkansasu, Georgie, Illinois, Indiany, Kansasu, Missouri, Nebraska, Severní Karolíny, Oklahomy, Pensylvánie, Texasu, Kentucky, Iowu, Virginie a Západní Virginie. Největším propagátorem Nortonu je Hor-

Vitis aestivalis

ton Vineyards (viz níže) poblíž Charlottesville ve Virginii. V domovském státě Nortonu je také největší vinice s touto odrůdou: Chrysalis Vineyards v Middleburgu (28 hektarů). Celkově větší výsadby jsou však na americkém středozápadě, zejména ve státě Missouri (na sklonku 19. století druhý největší producent vína v USA). Cynthiana z jihu Missouri a severozápadní části Arkansasu bývá nazývána „Cabernet of the Ozarks“. V r. 1998 přišli vědci z Missouri s tvrzením, že vína odrůdy Norton/Cynthiana obsahují dvakrát více resveratrolu než např. Cabernet Sauvignon. Průměrná cena vín v Missouri se v následujících letech ztrojnásobila až zečtyřnásobila a neklesá pod 20 \$ (oproti tomu Horton Cellars ve Virginii nabízí Norton za konstantní cenu 12 \$). Nabídka přesto nestačí poptávce a Norton/Cynthiana jsou z pultů vinařství středozápadu USA každoročně nejrychleji mizejícími víny.

Virginia

Vinohradnictví a vinařství není ve Virginii záležitostí posledních desetiletí. Divoká réva a hrozny zaujaly už osadníky Jamestown Island (od r. 1607 první stálá anglická kolonie na území USA). Frustrace z chuti původních rév a problémy s pěstováním evropských rév mnohé z nich odradily. V r. 1619 nařídila místní správa vlastníkům pozemků každoročně vysadit a udržovat deset keřů révy vinné. O čtyři roky později bylo nařízení rozšířeno na každého muže v rodině staršího dvaceti let a dvacet keřů révy vinné. Přizváni byli profesionální vinařníci z Evropy, přesto ve Virginii vítězily tabákové plantáže. Poté, co Thomas Jefferson prosadil r. 1769 zákon na podporu vinařství, vznikla ve Virginii pokusná vinařská stanice, která však z nedostatku financí zanedlouho zanikla.

Místní vinohradníci dále bojovali s révokazem a houbovými chorobami. S příchodem 19. století vzdali pokusy s evropskou révou a akceptovali americké hybridy. Pařížská výstava v letech 1878 a 1900 dokonce jejich vína z přímoplodných hybridů ocenila medailemi. Zájem o vinohradnictví vzrostl opět až v 60. letech minulého století. V nových výsadbách zpočátku dominovaly francouzské přímoplodné hybridy, teprve po r. 1980 převážily odrůdy *Vitis vinifera*. V současnosti ve Virginii působí 42 vinařství a plocha osázená révou vinnou činí 567 hektarů.

Horton Cellars

Milovník vín Dennis Horton (původem z Missouri) založil r. 1983 malý vinohrad v Madison County. Byl si vědom, že zdejší vlhké a teplé klima favorizuje odrůdy se silnou slupkou a volnější strukturou hroznů. Jeho pozornost upoutal Viognier, vysadil také Marsanne, Mouvedre, Cabernet Franc, Syrah a několik dalších odrůd. Velkou výzvou se pro Dennise Hortona stalo znovuzrození Nortonu ve Virginii (kde na rozdíl od Missouri nepřečkal dobu pro-

hibice). Roku 1988 zakoupil Horton 22 hektarů půdy a založil *Horton Vineyards* (vedení „open lyra“, kapková závlaha). Panenskou sklizeň r. 1991 zpracoval v nedalekém Montdomaine Cellars a po úspěších v národních vinařských soutěžích zahájil výstavbu vlastního sklepního hospodářství. V r. 1993 se v *Horton Cellars* poprvé lisovaly hrozny a o rok později bylo jeho vinařství největším americkým producentem

Viognieru a rhônských odrůd. Dnes je považováno za nejlepší vinařství Virginie a je držitelem řady zlatých medailí z vinařských soutěží, např. v Dallasu, San Diegu a Atlantě.

Horton Vineyards Norton 2006 – temně granátová až inkoustová barva, výrazné aroma borůvek, čokolády, tóny smetany, na patře středně plné, svěží, jemné třísloviny, v dochuti lesní jahody (****).

Norton

Ověřování hroznů révy vinné sklizně 2008

Ing. Bronislav Pavelka,
Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Brno

Ročník 2008 je historicky, co do množství ověřených hroznů, tím nejúspěšnějším, byl překonán i rekord z ročníku 2007. Přestože nebyl překonán rekord z roku 2006 v počtu provedených ověření – viz graf, celkem bylo ověřeno

29 463 681 kg hroznů. Oproti roku 2007 bylo ověřeno o 1 406 815 kg hroznů více, což je cca 5% nárůst. Při porovnání s ročníkem 2006, kdy bylo ověřeno 22 957 144 kg hroznů, se jedná o cca 28% nárůst.

V ročníku 2008 bylo provedeno celkem 5 905 ověření hroznů. Je tedy zřejmé, že pokud se jedná o příznivý ročník, tak zájem vinařů produkovat jakostní vína s přívlastkem stále trvá.

V roce 2008 bylo v jednotlivých vinařských podoblastech ověřeno celkem (uvedeno sestupně): Mikulovská 10 624 803 kg, Velkopavlovická 8 116 127 kg, Slovácká 5 884 469 kg, Zno-

jemská 4 254 922 kg, Litoměřická 414 076 kg, Mělnická 169 284 kg hroznů – viz tabulku. Pro porovnání bylo v roce 2007 v jednotlivých vinařských podoblastech ověřeno celkem (uvedeno sestupně): Mikulovská 9 486 002 kg, Velkopavlovická 7 691 000 kg, Slovácká 6 066 076 kg, Znojemská 3 958 106 kg, Litoměřická 569 539 kg, Mělnická 286 143 kg hroznů. V roce 2006 bylo ověřeno celkem (uvedeno sestupně): Velkopavlovická 6 964 446 kg, Mikulovská 6 460 964 kg, Slovácká 4 406 845 kg, Znojemská 4 368 098 kg, Litoměřická 504 430 kg, Mělnická 252 361 kg hroznů.

Mikulovská vinařská podoblast, která v množství ověřených hroznů v roce 2007 předstihla podoblast Velkopavlovickou, letos obhájila své prvenství, a to překonáním hranice 10 milionů kilogramů ověřených hroznů.

Mezi nejčastěji ověřované odrůdy ročníku 2008 patří zejména (uvedeno sestupně): Chardonnay, Rulandské šedé, Sauvignon, Tramín, Rulandské modré, Ryzlink rýnský, Rulandské bílé, Veltlínské zelené, Ryzlink vlašský, Frankovka, Müller Thurgau, Zweigeltrebe, Svatovavřínecké, Pálava, Cabernet Sauvignon a Muškát moravský.

Pro porovnání nejčastěji ověřované odrůdy ročníku 2007 byly zejména (uvedeno sestupně): Sauvignon, Rulandské modré, Chardonnay, Ryzlink rýnský, Rulandské šedé, Veltlínské zelené, Rulandské bílé, Tramín, Frankovka, Ryzlink vlašský, Müller Thurgau, Svatovavřínecké, Zweigeltrebe a Cabernet Sauvignon. V ročníku 2006 byly nejčastěji ověřované odrůdy: Veltlínské zelené, Ryzlink rýnský, Frankovka, Chardonnay, Müller Thurgau, Rulandské šedé, Rulandské modré, Ryzlink vlašský, Zweigeltrebe, Sauvignon, Rulandské bílé a Svatovavřínecké.

Při sklizni byly také ověřovány hrozny napadené ušlechtilou plísní *Botrytis cinerea* P. Dle ustanovení vyhlášky č. 323/2004 Sb. v platném znění lze ověřit hrozny jako „botrytický sběr“, pokud je aspoň 30 % hroznů touto plísní napadeno. Celkem bylo v ročníku 2008 vystaveno 67 ověření. Pro srovnání v ročníku 2007 to bylo 58 ověření a v ročníku 2006 pouze 32 ověření. Nejčastěji ověřované botrytické hrozny byly u odrůdy Ryzlink vlašský, Rulandské šedé, Chardonnay a Ryzlink rýnský.